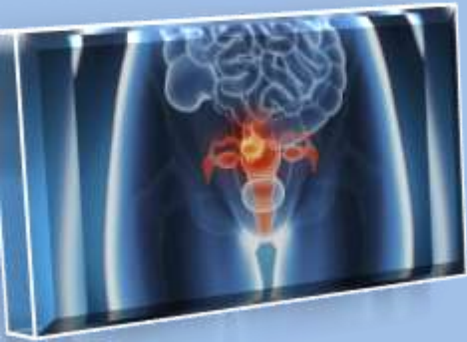

JİNEKOLOJİK KANSELER'DE FARKINDALIK

Jinekolojik kanserlerin teşhisi nasıl yapılır? Erken tanı ve tedavisi mümkün mü?

Sigara hangi jinekolojik kansere neden olur?

Obezite hangi jinekolojik kansere neden olabilir ?

Menapozda vaginal kanama neyin belirtisidir ?

Yumurtalık kanserinin erken teşhisi zor mu?

Hangi kanserin tanısında hangi test kullanılır?

JİNEKOLOJİK KANSERLER

Kanser, dünyada ve Türkiye’de yüzde 22’lik oranla kardiyovasküler hastalıklardan sonra yaşam kaybına neden olan ikinci neden. Sağlık Bakanlığı 2009 istatistiklerine göre Türkiye’ de en sık görülen kadın kanserlerinin başında meme kanseri gelmektedir.

Kadın üreme organlarında başlayan herhangi bir kanser jinekolojik kanser olarak tanımlanmaktadır. Kadınlarda ortaya çıkan, endometrium (rahim), over (yumurtalık) ve serviks (rahim ağzı) kanseri de en sık görülen ilk 10 kanser arasında yer almaktadır.

Jinekolojik kanserler için tarama yöntemleri son derece önem taşımaktadır. Düzenli yapılacak sağlık kontrolleri ile kanseri erken evrede hatta öncül lezyonlar aşamasında yakalamak ve önlem almak mümkün olabilmektedir. Sık görülen bu 3 kanser türünde de tarama yöntemi sayesinde hastalığın erken evrede yakalanmasıyla beraber tedaviye olumlu yanıt alma oranı daha da artmaktadır.

Jinekolojik Kanserlerin Risk Faktörleri Nelerdir?

Jinekolojik kanser türlerini tetikleyen pek çok faktör bulunur.

- İlerleyen yaş,
- Aile öyküsü,
- Hiç doğum yapmamış olmak,
- Cinsel yolla bulaşan hastalıklar geçirmek,
- Kilolu olmak,
- Düzenli jinekolojik muayeneye gitmemek,
- Sigara kullanmak,

Bu gibi faktörler kişinin kadın kanserlerine yakalanma olasılığını artıran etkenlerin bir kısmıdır.

1-Rahim Kanseri

- *Tıp dilinde endometrium kanseri olarak tanımlanan rahim kanseri, jinekolojik kanser türleri içinde en sık karşılaşılan kanser türüdür. Jinekolojik kanserler arasında erken tanıyla beraber en iyi tedavi edilebilen kanserdir. Hastalık hemen her yaş grubunda görülebilse de 55 yaş ve üzeri kadınlar arasında daha yaygındır. Genellikle postmenopozal kadınlarda görülen bir kanserdir. Rahim, her ay âdet döngüsü içinde bir miktar kalınlaşarak olası gebeliğe karşı kendini hazırlar. Gebeliğin oluşmadığı durumlarda ise hormonların etkisiyle pul pul dökülerek inceler. Rahmin kalınlaşan ve incelen bu iç kısmı endometrium olarak adlandırılır. Endometrium kanserine yol açan, bu dokuya ait hücrelerdir.*

Risk Faktörleri

- ❖ Aile öyküsü,
- ❖ İleri yaş,
- ❖ İlk âdet kanamasının
- ❖ erken yaşta başlaması,
- ❖ Geç menopoz,
- ❖ Hiç doğum yapmamış olmak,
- ❖ Kısır olmak,
- ❖ Obezite,
- ❖ Diyabet,
- ❖ Polikistik over sendromu,
- ❖ Obezite, diyabet ve hipertansiyonun birlikte bulunması.

Rahim Kanseri Belirtileri Nelerdir?

Endometrium kanserinin belirtilerinden en yaygın olanı vajinal kanamadır. Âdet döngüleri arasında kanama olması ve kanama miktarının fazla olması sık görülen rahim kanseri belirtilerindedir. Menopoz döneminde vajinal kanama olması da yüksek ihtimalle rahim kanseri varlığını işaret edebilir. Bunların yanı sıra pelvik bölgede ağrı, karın ağrısı, şişkinlik hissi gibi semptomlar da rahim kanseri belirtileri arasında yer alır. Rahim Kanseri Tanı ve Tedavi Yöntemleri Nelerdir? Rahim kanseri tanısı için vajinal ultrason, histeroskopi, küretaj yöntemi ile alınan dokunun patolojik açıdan değerlendirilmesi, BT ve MR gibi pek çok yöntemden faydalanılır. Rahim kanseri tedavisi ise kanserin türü ve evresine göre farklı şekillerde düzenlenir. Cerrahi yöntemin yanı sıra, hormon tedavisi, kemoterapi ve radyoterapi gibi tedavi seçeneklerinden biri ya da birkaçı uygulanabilir.

• 2-Yumurtalık Kanseri

Jinekolojik kanser türleri arasında sık görülen bir diğer kanser türü, yumurtalık kanseridir. Hemen her yaş grubunda ortaya çıkabilen hastalığın ortalama görülme yaşı 63'tür. Tıpta over kanseri olarak da tanımlanan bu kanser türü, çoğunlukla pelvis bölgesine ve karın içine yayılana kadar belirtiye neden olmaz. Yumurtalık kanseri, epitelial (yumurtalığın dış kısmındaki hücrelerden kaynaklı), germ hücreli (yumurta üreten hücrelerden kaynaklı) ve stromal (hormon üreten hücrelerden kaynaklı) tümörlerden oluşur

Risk Faktörleri;

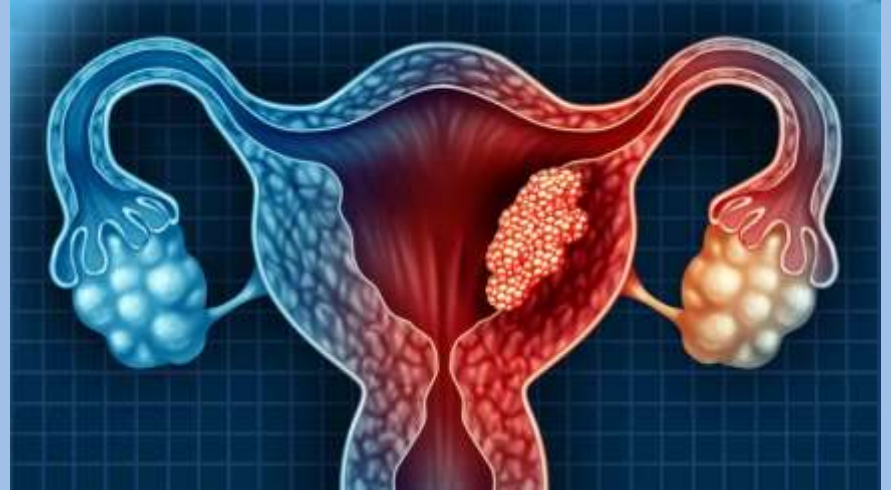
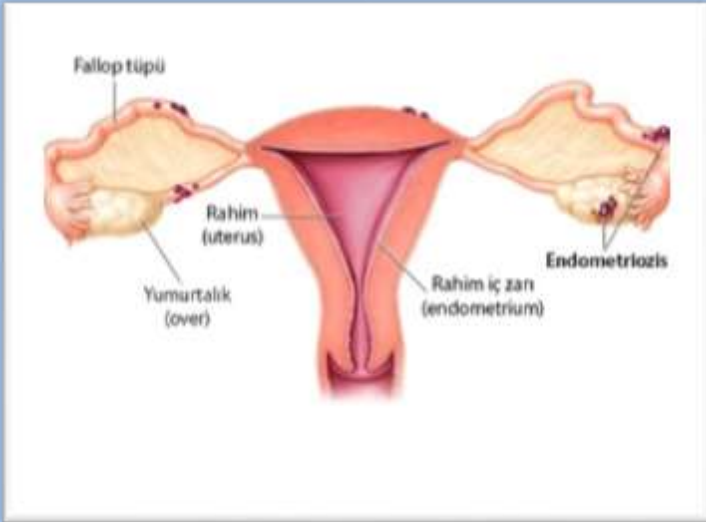
- ❖ *Ailede meme ve / veya yumurtalık kanseri öyküsü bulunması*
- ❖ *Yumurtlamayı artıran ilaçların kullanımı*
- ❖ *Hiç gebe kalmamış olmak* · *Uzun süreli doğum kontrol hapı kullanımı*
 - ❖ *Obezite*
 - ❖ *İleri yaş*
- ❖ *Ovulasyonun 40 yıldan fazla sürmesi* .
 - ❖ *Overlerde fonksiyon bozukluğu*
 - ❖ *Aşırı kahve tüketimi*

Yumurtalık Kanseri Belirtileri Nelerdir?

Yumurtalık kanseri, ileri aşamalara kadar belirti göstermez. Var olan belirtiler ise çoğunlukla kişiye özeldir. Ancak karın ağrısı, mide rahatsızlıkları, şişkinlik gibi semptomlar, yumurtalık kanseri belirtileri arasında sıralanabilir. Hastalığın ileri safhalarında, ele gelen kitle, karında sıvı birikmesi, basınç hissi, idrar ve bağırsak problemleri görülür. Vajinal kanama, âdet düzensizliği, menopoz sonrası kanama, kilo kaybı, kasık ağrısı, iştah kaybı, gaz, bulantı, sık idrara çıkma ihtiyacı gibi semptomlar da over kanseri belirtileri arasında sıralanabilir.

Yumurtalık Kanseri Tanı ve Tedavi Yöntemleri Nelerdir?

Overlerin pelvisin derinliklerine yerleşmiş olmaları, over kanserinin erken tanılanmasını zorlaştırır. Buna karşın Yumurtalık kanserinin erken dönemde fark edilebilmesi için rutin olarak jinekolojik kontrollerin yapılması önemlidir. Yapılan kontroller sırasında kitlenin fark edilmesi, erken tanıya olanak tanır. Hastalığın tanısı için serum tümör marker(CA125),pelvik muayene, transvajinal ultrason, BT, MR, kan testleri ve patolojik inceleme gibi yöntemlere başvurulur. Yumurtalık kanseri tedavisi için cerrahi yöntemlerin yanı sıra kemoterapi ve radyoterapi uygulamalarından faydalanılır.

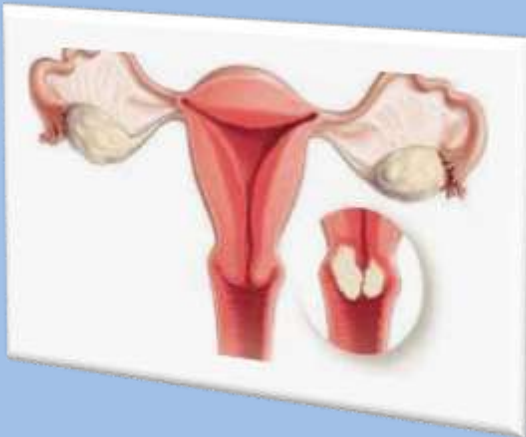

3-Rahim Ağzı Kanseri

Tıp dilinde serviks kanseri olarak da tanımlanan rahim ağzı kanseri, nedeni bilinen ve önlenilebilir bir hastalıktır. Rahmin, vajinaya bağlandığı kısım olarak açıklanabilen rahim ağzında oluşan kanserlerinin %99'unda etken, HPV'dir (human papillomavirus, insan papilloma virüsü).

Rahim Ağzı Kanseri Belirtileri Nelerdir?

Rahim ağzı kanseri pek çok belirtiyeye yol açabilir. Ara kanama, cinsel ilişki sırasında ağrı, cinsel ilişki sonrasında kanama, kötü kokulu vajinal akıntı, menopoz sonrası kanama, bacakların birinde ya da her ikisinde şişkinlik ve idrar sırasında ağrı, serviks kanseri belirtileri olarak sıralanabilir.

Rahim Ağzı Kanseri Neden Olur?

HPV, rahim ağzı kanserine yol açan etkenlerin başında yer alsa da bu virüs, serviks kanserinin tek nedeni değildir. HIV gibi enfeksiyonlar da rahim ağzı kanserine neden olabilir. Rahim ağzı kanseri için risk faktörlerinin bir kısmı şu şekilde sıralanabilir:

- Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar· 16 yaşından önce cinsel açıdan aktif olmak·
- Uzun süreli doğum kontrol hapı kullanımı·
- Bağışıklık sistemini baskılayan ilaçların kullanımı·
- Yüksek doğum sayısı·
- Dengesiz beslenme·
- Sigara kullanımı·
- Çok eşli(3 den fazla) cinsel yaşam·
- Kişisel hijyen eksikliği

Rahim Ağzı Kanseri Tanı ve Tedavi Yöntemleri Nelerdir?

Düzenli olarak yapılan rahim ağzı taraması, rahim ağzı kanserinin tanısını erken dönemde koyulmasını sağlar. HPV testi, pap smear testi gibi yöntemler, rahim ağzı kanserinin tanısında kullanılan yöntemlerin başında yer alır.Cinsel ilişki yaşının geciktirilmesi, madde kullanımından kaçınmak ve cinsel ilişki esnasında kondom kullanmak Serviks kanserine karşı alınabilecek önlemlerdir.Serviks kanseri tedavisi de jinekolojik kanserler tedavi yöntemlerine benzer niteliktedir. Cerrahi girişimlerin yanı sıra kemoterapi ve radyoterapi gibi tedavi yöntemlerine rahim ağzı kanserinde de sıklıkla başvurulur.

Jinekolojik Kanserler için Tarama Ne Anlama Gelir?

Tarama testleri kanseri yakalamak amacıyla belli aralıklarla yapılan testlerdir. Rahim ağzı kanseri için yapılan PAP test olarak tanımlanan vajinal smear testi ve bu esnada vajinadan alınan salgının incelenmesi ile yapılan HPV - DNA testi en önemli tarama testleridir. Aynı anda birlikte bakılması ile taramanın kanseri yakalama şansı yani hassasiyeti daha da artmaktadır. Diğer jinekolojik kanserlerin yakalanması için özel bir tarama testi olmamakla birlikte yıllık yapılan kontrollerde karın içinde bulunan yumurtalıkların ultrason ile değerlendirilmesi anormal büyüme ya da şüpheli kistlerin görülmesi durumunda tümör markerlarının (belirteçlerinin) kanda bakılması, rahim içi endometrium kanserleri için ise, ultrason ile rahim iç doku kalınlığının (endometriyal çizginin) normal değer üzerinde artması durumunda takip edilmesi ya da biyopsi alınması şeklinde tarama yerine sayılabilecek takiplerin yapılması mümkündür.

Bunu Biliyormuydunuz?

Serviks (rahim ağzı) kanseri için tarama programı tam olarak uygulanan ülkelerde serviks (rahim ağzı) kanseri görülmesinin ciddi bir oranda azalma gösterdiği gözlemlenmiştir. Görülme sıklığı; ulusal tarama programını uygulayan ülkelerde 10/100.000 iken, tarama programı uygulamayan ülkelerde ise 50/100.000'dir.,

Pap smear ile taramaya başlandığı 1949 yılından zamanımıza kadar kanser insidansında yüzde 75, mortalitede yüzde 74 azalma sağlanmıştır. Cinsel yaşamın başladığı en erken 21 yaşından itibaren ya da erişkinde 25 yaşından itibaren üç yılda bir vajinal smear taramasının yapılması, 30 yaş ve üzerinden itibaren HPV ile vajinal smear taramasının birlikte yapılması durumunda (co-test) taramanın 3 yılda bir yerine 5 yılda bir çıkarılması sağlanmıştır.

Jinekolojik Kanserlerden Korunmanın En Etkili Yolu:

Rutin Taramalar Kadınların korkulu rüyası jinekolojik kanserlerden korunmanın ve tedaviden istenen sonucu almanın en etkili yolu teşhiste geç kalmamak! Erken teşhis ise ancak uygun taramalarla mümkün olabiliyor. Bu nedenle yıllık jinekolojik muayeneleri, ultrason, pap smear testi, menopoz sonrası gerektiğinde yapılacak biyopsiler, ailesel riski olanların tümör markerlarının yakın takibe alınması hayati önem taşıyor.

Poliklinik seviyesinde ayaktan tetkiklerin yapılabilmesi ve radyoaktif etkiye maruz kalınmaması sayesinde, aşağıdaki rutin taramaları rahatlıkla yaptırmak mümkün olabiliyor:- Rutin genital muayene ve transvajinal ultrasonografi- Servikovajinal sitolojik tetkik (pap smear)- HPV tarama ve tiplemesi- Kolposkopik gözlem ve kolposkopik biyopsiler- Endometrial biyopsi

Doğru zamanda, doğru teşhis olmalıJinekolojik kanserlerden korunmada beslenme, yaşam tarzı gibi faktörler önem taşımakla birlikte en önemli korunma ve tedavi yöntemi erken teşhis! Hastalığın erken evrede tespiti hayati önem taşıyor. Ancak tedavi edilebilir evredeki teşhisler sayesinde kanser nedenli ölümler engellenebiliyor. Kadın genital sistem kanserlerinin erken evrede teşhis edilebilmesi ise ancak uygun taramalar ile mümkün olabiliyor:- Yıllık jinekolojik muayene ve pelvik ultrasonografinin yanında servikal sitolojik tetkik (pap smear) yaptırılmalı.- Menopoz sonrası oluşan, renginden ve miktarından bağımsız kanamalar incelenmeli, gerek görülürse endometrial biyopsiler (endometrium kanserinin erken evrede yakalanmasını sağlar) yapılmalı.- BRCA1 ve BRCA2 genetik mutasyona sahip kadınlardaki yüksek over kanser riski nedeniyle; 6 aylık ve yıllık transvajinal ultrasonografi ile CA 125, CA 19-9, alfa foto protein, CEA gibi tümör markerler yakın takibe alınmalı.

Kaynakça

- 1- <https://www.florence.com.tr/diger-jinekolojik-kanserler-ve-tedavileri> (15.06.2021)
- 2- <https://www.yeditepehastanesi.com.tr/jinekolojik-kanserlerde-taramanin-onemi> (15.06.2021)
- 3- <https://www.bayindirhastanesi.com.tr/blog/jinekolojik-kanserlerden-korunmanin-en-etkili-yolu-rutin-taramalar-478> (15.06.2021)
- 4-Doğum ve Kadın sağlığı hemşireliği kitabı (Prof.Dr.Lale Taşkın.Geniřletilmiř 15.Baskı.Basım yılı 2016 Ankara) ()